

ലോകപ്രശസ്ത എഴുത്തുകാരൻ അമിതാവ് ഘോഷിന്റെ ഈ ലേഖനം ഓരോ ഇന്ത്യാക്കാരനും വായിച്ചിരിക്കേണ്ടതാണെന്ന് പരിഭാഷകനും ഡൽഹിയിലെ പ്രശസ്തമായ സെന്റ് സ്റ്റീഫൻസ് കോളേജിലെ ഇംഗ്ലീഷ് വിഭാഗം അസി. പ്രൊഫസറുമായ ആഷ്ലി പറയുന്നു

വര: വിളിത്ത

അമിതാവ് ഘോഷ്

ഗുജറാത്തിലെ വാഗ്ദാത്യ നടനാട്ട് ഈ കഴിഞ്ഞ ഫെബ്രുവരി 28ന് പത്തു വർഷം തികഞ്ഞു. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ 1984 ൽ ഡൽഹിയിൽ സിഖുകാർക്കെതിരെ നടന്ന കൊള്ളയേയും അക്രമങ്ങളെയും കുറിച്ച് പ്രമുഖ എഴുത്തുകാരനായ അമിതാവ് ഘോഷ് എഴുതിയ അനുഭവ സാക്ഷ്യത്തിന്റെ പരിഭാഷ. സ്മലാമാറി, സമയം മാറി വർഗീയ ഫാസിസം യാതൊരു ചരിത്ര ബോധവുമില്ലാതെ എങ്ങിനെ ആവർത്തിക്കപ്പെടുന്നു എന്ന് വ്യക്തമാക്കുന്ന ആഖ്യാനം. വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റേയും സാമ്പത്തിക നിലയുടെയും നഗരവൽക്കരണത്തിന്റേയും പുരോഗമന മിത്തുകൾ എത്ര ലോലമാണെന്ന്, അധികാരവും ആൾക്കൂട്ടവും മതവിശ്വാസത്തെ എത്രയൊരീതിയിൽ ഉപയോഗിക്കുമെന്ന് കാണിച്ചുതന്ന കുറിപ്പ്. വർഗീയ കലാപങ്ങളുടെ മാനസികവും സാമൂഹ്യപരവും സാമ്പത്തികവുമായ മാനങ്ങളെ മനസ്സിലാക്കാനുള്ള ശ്രമം.

1984

അമിതാവ് ഘോഷ്

പരിഭാഷ: എൻ. പി. ആഷ്ലി

ഇന്ദിരാ ഗാന്ധിയുടെ മരണം ആദ്യം ഔദ്യോഗികമായി പ്രഖ്യാപണം ചെയ്തത് കരാച്ചിയിൽ നിന്നുള്ള പാകിസ്ഥാൻ റേഡിയോ ആണ്. ഉച്ചയ്ക്ക് ഒന്നരയോടെയാണിത്. ആൾ ഇന്ത്യാ റേഡിയോയിൽ പതിവ് പരിപാടികൾക്ക് പകരം സംഗീതം സ്പന്ദനം പിടിച്ചിരിക്കുന്നു.

സുഹൃത്ത് ഹരിസെനിക്കൊപ്പം ഞാൻ വൈകുന്നേരമാണ് ഡൽഹി യൂണിവേഴ്സിറ്റി കാമ്പസ് വീട്ടിൽ ഹരിയുടെ വീട്ടിലേക്കായിരുന്നു ഞങ്ങളുടെ യാത്ര. ഡൽഹിയിലെ ഹൃദയഭാഗത്തുള്ള കൊണ്ണോട്ട് പ്ലേസിൽ ഇറങ്ങി ഞങ്ങൾക്ക് ചില സാധനങ്ങൾ വാങ്ങേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു. കടകൾ അടത്തുതുടങ്ങുകയാണെന്ന് ഞാൻ ശ്രദ്ധിച്ചു. നേരം വൈകുന്നേരമായിട്ടേ ഉള്ളൂ.

ഞങ്ങൾ കയറി ബസ് മുന്നോട്ട് നീങ്ങാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ ഓൾ ഓടി ബസിൽ കയറി. പാൻഡും ഷർട്ടും ധരിച്ച ആ മധ്യവയസ്കൻ ഒരു ഗവൺമെന്റോഫീസിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥനാവണം. അയാൾ ഒരു സിഖ്കാരനായിരുന്നു. അക്കാദ്യം ഞാനപ്പോൾ പ്രത്യേകിച്ച് ശ്രദ്ധിച്ചിരുന്നില്ല.

കാര്യമാറാതെ ആലോചിക്കാതെയാവാം അയാൾ ആ ബസിൽ കയറിയത്. ഇതയാൾ ദിവസവും പിടിക്കുന്ന സിവിൽ ബസായിരിക്കാം. പക്ഷേ ഇന്നേ ദിവസം ഒരു തിരഞ്ഞെടുപ്പും കൂടുതൽ നിർഭയാക്രമമാവാനാവില്ല. കാരണം ബസ് പോവേണ്ടിയിരുന്നത് ഇന്ദിരാഗാന്ധിയുടെ മൃതദേഹം അപ്പോൾ കിടക്കുന്ന റോഡിലൂടെയാണ്. അവരുടെ പാർട്ടിയിലെ ചില വിശ്വസ്തർ ഇന്ദിരാഗാന്ധിയുടെ കൊലപാതകത്തിന് പ്രതികാരം ചെയ്യാൻ ആഹ്വാനം ചെയ്ത് തുടങ്ങിയിരുന്നു. രാഷ്ട്രപതി ഗ്യാനീ സെയിൽസിംഗിന്റെ, ഒരു സിഖുകാരന്റെ, അകമ്പടിവാഹനങ്ങളിൽ ഒന്ന് അക്രമിക്കപ്പെടുകഴിഞ്ഞിരുന്നു.

ഈ വിവരമാണ് ഞങ്ങൾക്ക് അപ്പോൾ അറിയുമായിരുന്നില്ല. അങ്ങനെ സംശയിക്കാനും കാരണമുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഡൽഹിയിൽ അക്രമം സിഖുകാരെ ലക്ഷ്യമാക്കി നടന്നതിന്റെ അനുഭവം മുമ്പുണ്ടായിട്ടില്ല.

ഇരുഭാഗത്തും മരങ്ങളുള്ള ന്യൂഡൽഹിയിലെ വിസ്താരവിഹിതങ്ങളുടെ ബസ് നീങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കെ ഔദ്യോഗിക വാഹനങ്ങളും അകമ്പടിക്കാരും ആശുപത്രിയിലേക്ക് കുതിച്ചുപായുന്നത് കാണാനായിരുന്നു. ആശുപത്രി അടുത്തത്തുനോറ്റും കൂറേയധികം ആളുകൾ അവിടെ കൂടിനിൽക്കുന്നുണ്ടെന്ന് തെളിഞ്ഞുവന്നു. പക്ഷേ, അതൊരു സാധാരണ ജനക്കൂട്ടമായിരുന്നില്ല. അവിടെക്കണ്ട ഭൂരിഭാഗം ആളുകളും ചെറുപ്പക്കാരായ ആണുങ്ങളായിരുന്നു. അവരുടെ ഷർട്ടിന്റെ ബട്ടണു

കൾ തുറന്നുകിടന്നു; കണ്ണുകൾ ചുവന്നു ചോരകെട്ടിയിരുന്നു. ഞങ്ങളുടെ സിഖ് സഹയാത്രികൻ ആകാംക്ഷാഭരിതനാകുന്നതും വിളരുന്നതും ഞാൻ അപ്പോഴാണ് ശ്രദ്ധിച്ചത്. അയാൾക്ക് എന്താണ് ചെയ്യേണ്ടതെന്നറിയില്ലെന്ന് തോന്നി. ഇപ്പോൾ ബസിൽ നിന്നിറങ്ങാൻ വൈകിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ആശുപത്രി അടുക്കുന്നോടും ആൾക്കൂട്ടം കൂടുതൽ ബഹളക്കാരാവുന്നതു കാണാനായിരുന്നു. ഒരുതരം പട്ടാളച്ചിട്ട് അവർക്കുണ്ടെന്നുതോന്നി. പലർക്കും ഇരുമ്പുദണ്ഡുകളും സൈക്കിൾ ചങ്ങലകളും ആയുധമായി ഉണ്ടായിരുന്നു. ആയുധധാരികളല്ലാത്തവർ വാഹനങ്ങൾ നിറുത്തി പരിശോധിക്കുന്നതുണ്ടായിരുന്നു.

മുനിലിരുന്ന ഒരു സ്ത്രീയാണ് എന്താണ് സംഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത് എന്നാദ്യം മനസ്സിലാക്കിയത്. സിഖുകാരനോട് പുറത്തുള്ളവരുടെ കണ്ണിൽപെടാതെ മാഞ്ഞിരിക്കാൻ അവർ ആംഗ്യം കാട്ടി. അതാവീട്ടുന്നിന്ന അയാളോട് ഹിന്ദിയിൽ ഒച്ച വെച്ചു. ഇതുകേട്ട് അയാൾ സിറ്റുകൾക്കിടയിലെ ഇടുങ്ങിയ സിംഗിളിൽ ഇറങ്ങി ചുരുങ്ങുകൂടി തറയിൽ ഇരുന്നു. മിനിട്ടുകൾക്കുള്ളിൽ കടുത്ത ചായങ്ങളിൽ വേഷം ധരിച്ച കുറെ ചെറുപ്പക്കാർ ബസ് നിറുത്താനാവശ്യപ്പെട്ടു. നിൽക്കാൻവേണ്ടി സാധാരണത്തിലായ വണ്ടിക്കൊപ്പം അവരും ഓടി. ആ ബസിൽ എന്തെങ്കിലും സിഖുകാരനുണ്ടോ എന്ന് അവർ വിളിച്ചുചോദിക്കുന്നത് ഞങ്ങൾക്ക് കേൾക്കാമായിരുന്നു.

ഐഡൻ ഇല്ലെന്ന് തലയാട്ടി. എനിക്ക് മുന്നിൽ സിറ്റുകൾക്കിടയിൽ ചുരുങ്ങുകൂടിയിരുന്ന, തലക്കെട്ട് കെട്ടിയ ആ രൂപം തീർത്തും നിൽച്ചലമായി. പുറത്തുനിന്ന് ചില ചെറുപ്പക്കാർ ജനാലകളിലൂടെ അകത്തേക്ക് എത്തിനോക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അവരുടെ ശബ്ദത്തിൽ ഒട്ടും ഈർപ്പം ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അതായിരുന്നു ഏറ്റവും ഭയാനകം. "ഇല്ല", ആരോ പറഞ്ഞു. "ഇല്ല, ഇല്ല" ബാക്കി ശബ്ദങ്ങളും അതേറ്റുപറഞ്ഞു. ഞങ്ങളെ പോകാൻ വിട്ടു. ഞങ്ങൾക്ക് വീടെത്തണം. ഒടുക്കം അവർ ഞങ്ങളെ വിട്ടു. റിംഗ് റോഡിലൂടെ ബസ് മുന്നോട്ട് നീങ്ങവെ ആരും ഒരക്ഷരം സംസാരിച്ചില്ല.

ഹരിസെൻ താമസിച്ചിരുന്നത് "സഫർജ്ജ്" എൻക്ലേവ് എന്ന പുതിയ ഒരു റെസിഡൻഷ്യൽ ഏരിയയിലാണ്. കൃത്യമായും വ്യതിയാലും ഉപരിമധ്യവർഗ്ഗം താമസിക്കുന്ന ഒരിടം. ആഡംബരത്തിനേക്കാൾ അഭിലാഷത്തിന്റേതായ അന്തരങ്ങളാണ് ഡൽഹിയിലെ മറ്റേതു താമസകേന്ദ്രത്തെയും പോലെ തീർത്തും സങ്കരമായിരുന്നു ആളുകൾ - സിഖുകാർക്കും നല്ല പ്രാതിനിധ്യമുണ്ടായിരുന്നു.

ചീർപ്പിന്റെ പല്ലുപോലെ നിരത്തിൽ അടക്കിവെച്ച വീടുകൾ. അത്തരം കുറെ സമാനരൂപങ്ങൾ. അത്തരത്തിലൊരു നിരത്തിന്റെ അറ്റത്താണ് ഹരിയുടെ വീട്. തൊട്ടടുത്ത് ആഡംബരപരവും രൂപാലടനയിൽ മറ്റുവീടുകളിൽനിന്ന് സാഹസികമാംവിധം വ്യത്യസ്തവുമായി

രുന്നു. ആ വീടിന്റെ ഉടമസ്ഥനായ മിസ്റ്റർ ബാവ എന്ന സിഖുകാരൻ ഒരുപാടു കാലം വിവിധ അന്താരാഷ്ട്ര സംഘടനകളുടെ കൂടെ പല ദക്ഷിണേഷ്യൻ രാജ്യങ്ങളിൽ ജോലി ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അവിടുന്ന് പകർത്തിയ പലതും ആ വീടിന്റെ നിർമ്മിതിയിൽ കാണാനായിരുന്നു.

വലുതും വിചിത്രവുമായ ഹരിയുടെ വീടിനെ ഞങ്ങൾ സുഹൃത്തുക്കൾ മക്കോണ്ടോ എന്നാണ് വിളിച്ചിരുന്നത്. ആ സമയത്ത് വീട്ടിൽ അവന്റെ അമ്മയും ഇളയ അനിയത്തിയും മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. ഞാനനവീടെ തങ്ങാൻ തീരുമാനിച്ചു. വല്ലാതെ വെളിച്ചമുള്ള പ്രഭാതമായിരുന്നു അടുത്തത്. സൂര്യവെളിച്ചത്തിലേക്ക് കടന്നുനിന്നപ്പോൾ എനിക്കൊരിക്കലും സങ്കല്പിക്കാൻ കഴിയാത്ത ഒരു കാഴ്ച ഞാൻ കണ്ടു. എല്ലാദിശകളിൽനിന്നും പുകയുടെ കുടാരങ്ങൾ പതുക്കെ തെളിഞ്ഞു ആകാശത്തിലേക്ക് ഉയരുന്നു. സിഖുകാരുടെ വീടുകളും കച്ചവടങ്ങളും എരിയുകയായിരുന്നു. തീയെ ഒരുപാട് ശ്രദ്ധയോടെ ചിലരുടെ നേർക്ക് മാത്രം തിരിച്ചുവിട്ടിരുന്നതിനാൽ വൻ തിന്പിട്ടുതത്തിൽ നിന്ന് തീർത്തും വ്യത്യസ്തമായ ഒരു ചിത്രമാണുണ്ടായിരുന്നത്. വലിയ തൂണുകളുള്ള ഒരു മേൽക്കൂരയിലേക്ക് നോക്കുമ്പോലെയാണ് തോന്നിയത്.

ഞാൻ നോക്കിനിൽക്കവേ തന്നെ പുകക്കൂട്ടുകളുടെ എണ്ണം വർദ്ധിച്ചുവന്നു. ചെറിയ അകലത്തിൽ പോലും വീടുകൾ എരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. അടുത്തുള്ള സിഖ് വീടുകളെല്ലാം രാത്രി കൊള്ള ചെയ്തശേഷം രാവിലെ തീവയ്ക്കപ്പെടുകയാണുണ്ടായതെന്ന് ഒരു വഴിപോക്കനിൽനിന്ന് ഞാൻ മനസ്സിലാക്കി. അക്രമികൾ ഞങ്ങളുടെ കോളനിയുടെ അറ്റത്ത് എത്തുന്നുണ്ടെന്നും അവർ ഞങ്ങളുടെ നേർക്ക് നീങ്ങാൻ തുടങ്ങുമെന്നും ഞാൻ മനസ്സിലാക്കി. സ്വന്തം സിഖ് സുഹൃത്തുക്കളെ പ്രതിരോധിക്കാനോ അവർക്ക് അഭയം നൽകാനോ ശ്രമിച്ച ഹിന്ദു-മുസ്ലിം വീടുകളും കൊള്ള ചെയ്യപ്പെട്ടു.

അന്തരീക്ഷം നിശ്ചലവുമായിരുന്നു. വാഹനങ്ങളുടെ തിരക്കിന്റെ ശബ്ദം കേൾക്കാനുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഉടയ്ക്ക് അലച്ചുപായുന്ന കാരുകളുടെയും മോട്ടോർസൈക്കിളിന്റെയും ശബ്ദം ഇരമ്പിക്കേട്ടു. അക്രമവും തീവയ്ക്കലും സംഘടിപ്പിക്കുന്നതിൽ ഈ വാഹനങ്ങൾ വഹിച്ച പങ്കിനെക്കുറിച്ച് പിന്നീട് കേട്ടു. ചില രാഷ്ട്രീയക്കാരുടെ രക്ഷാധികാരത്തിൽ "സംഘടകർ" അക്രമികളെ

ബാക്കിയാക്കിയത്

സംഘടിപ്പിച്ച് സിഖ് താമസസ്ഥലങ്ങളിലേക്കും ഷോപ്പുകളിലേക്കും എത്തിക്കുകയായിരുന്നു.

ഈ "ട്രാൻസ്പോർട്ടേഷൻ" സൗജന്യമായിരുന്നുവത്രെ. കൂട്ടക്കൊല കഴിഞ്ഞ് പെട്ടെന്നുതന്നെ പ്രസിദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ട ഒരു പൗരാവകാശ സംഘടനയുടെ നിർദ്ദേശിച്ച് വന്നത് "അക്രമത്തിന്റെ ഈ മൂലം ആരംഭിച്ചത് ടെമ്പോവനിലും സ്കൂളിലും മോട്ടോർ സൈക്കിളിലും ട്രക്കിലും ആയുധധാരികളായ ചെറുപ്പക്കാർ എത്തിയതോടെയാണ്" എന്നാണ്. റിപ്പോർട്ട് തുടരുന്നു "പെട്രോൾ കാമ്പുകളുമായി അവർ നഗരം ചുറ്റി. സിഖ് വീടുകളും ഷോപ്പുകളും ഗൃഹാരകളും തിരഞ്ഞെടുത്ത് തീ കൊള്ളിയിട്ടു... സിഖുകാരെ വലിച്ചിഴച്ചു. അടിച്ചു നിലംനിലംനിലം, എന്തിട്ട് ജീവനോടെ കത്തിച്ചു. എല്ലാ ബായിയെ മേഖലകളിലും ജനങ്ങളെ ഭീതി തരാക്കാൻ അവർ ഉപയോഗിച്ച മാർഗ്ഗം പൊതുവെ അറിയാൻ സിഖുകാളെ ജീവനോടെ കത്തിക്കുകയെന്നതാണ്.

തീയായിരുന്നു ആ ദിനത്തിന്റെ തീം. ചില വീടുകൾ കത്തിച്ചപ്പോൾ ഉടമസ്ഥർ വിടിനകത്തുണ്ടായിരുന്നു.

സ്വന്തം ഭർത്താവിലേക്കും മൂന്നു മക്കളെയും നഷ്ടപ്പെട്ട ഒരു സ്ത്രീ ഡൽഹിയിലെ ടോഷ്യോളിസ്റ്റായ വീണാ ദാസിനോട് പറഞ്ഞത് ഇങ്ങനെയാണ്: "ചില ആളുകൾ, അയൽക്കാരും ഞങ്ങളുടെ ഒരു ബന്ധുവും പറഞ്ഞു അടുത്തുള്ള ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ട വീട്ടിൽ ഒളിച്ചിരിക്കുന്നത് നന്നാവുമെന്ന്. എന്റെ ഭർത്താവ് മക്കളെ അകത്താക്കി വീട് പുറത്തു നിന്ന് ചുട്ടു. ആരോ ഒറ്റുകൊടുത്തിരിക്കണം. ആ വീട്ടിനു മുകളിൽ മണ്ണുണ്ണുവെച്ചുവെച്ച് കത്തിച്ചു. ഭർത്താവിനെയും കൊന്നു. ഞാൻ ചെന്നപ്പോൾ എന്റെ മക്കളുടെ കരിഞ്ഞ് ഒട്ടിച്ചേർന്ന ശരീരങ്ങളാണ് കണ്ടത്.

അടുത്ത ദിവസങ്ങൾക്കുള്ളിൽ ഡൽഹിയിൽ മാത്രം 2500 പേർ കൊല്ലപ്പെട്ടു. മറ്റു നഗരങ്ങളിലും ആയിരങ്ങൾ മരിച്ചു. ശരിയായ നാശം നാമൊരിക്കലും അറിയില്ല. ജീവൻ നഷ്ടപ്പെട്ടവരിൽ ഭൂരിഭാഗവും സിഖ് ആണുണ്ടായിരുന്നു. ആയിരങ്ങൾ വീടില്ലാത്തവരായി.

എന്റെ തലമുറയിലെ മറ്റു പലരേയുംപോലെ ഞാനും വിചാരിച്ചിരുന്നത് 1947-ലെ ഇന്ത്യാ - പാകിസ്ഥാൻ വിഭജന കാലത്തെപ്പോലെ മനുഷ്യനിഗ്രഹം ഇനിയൊരിക്കലും സാധ്യമല്ലെന്നായിരുന്നു. പക്ഷേ, ആ പ്രഭാതത്തിൽ, ഡൽഹി നഗരത്തിൽ, ഹിംസ അതേയളവിൽ എത്തിയിരുന്നു.

പുകയാൽ നിശ്ചലമായിട്ടുള്ള ആ തെരുവുകളെയും നോക്കിക്കൊണ്ടു ഞാനും ഹരിയും നിൽക്കവേ ഹരിയുടെ അമ്മ കൂടുതൽ അടുത്തുള്ള കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചാണ് ആലോചിച്ചിരുന്നത്. ഒട്ടും പ്രകടിപ്പിച്ചിരുന്നില്ലെങ്കിലും ഗാഢമായി മതവിശ്വാസം പാലിച്ചിരുന്ന ഒരു ഹിന്ദുവായിരുന്നു അവർ. പുറത്തു നടക്കുന്നത് കേട്ട ഉടനെ അവർ ഫോണോട് അടുത്ത വീട്ടിലെ വ്യഭാസിയ്ക്ക് ബന്ധിമാരെ, ബാവകളെ വിളിച്ചു അവരെ വീട്ടിലേക്ക് ക്ഷണിച്ചു. കിട്ടിയ പ്രതികരണം അപ്രതീക്ഷിതമായിരുന്നു. വിചിത്രമായ നിശബ്ദം. മിസ്സിസ് ബാവ വിചാരിച്ചത് ഹരിയുടെ അമ്മ തമാശ പറയുകയാണെന്നാണ്. അവർക്ക് രസിക്കണോ വേണ്ടയോ എന്നുമാത്രം മനസ്സിലായില്ല.

ഉച്ചയോടെ തെരുവുകളിൽ നിന്നും തെരുവുകളിലേക്ക് അക്രമിസംഘം വ്യക്തമായ പട്ടണോടെ മുന്നേറുകയാണെന്ന് മനസ്സിലാക്കി അവരെ വീട്ടിലേക്ക് വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരാൻ ഹരി ഇങ്ങി. ഞാനും കൂടെച്ചെന്നു.

